SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 243/2025-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov **Lekáreň SÉLIA, s.r.o.,** Hlboká 4246/16, Nové Zámky, IČO 36 830 836, a [redacted], [redacted], [redacted], zastúpených JUDr. Richardom Schwarzom, advokátom, Podzámska 32, Nové Zámky, proti uzneseniam Okresného súdu Nitra č. k. 20Cb/61/2023-195 z 28. júna 2024 a č. k. 20Cb/61/2023-212 z 23. júla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. septembra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny uzneseniami všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých uznesení vyplýva, že sťažovatelia vystupovali v procesnej pozícii žalovaných v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 20Cb/61/2023, v ktorom sa žalobcovia pôvodne domáhali určenia, že rámcová zmluva o úvere z 9. decembra 2019 uzatvorená medzi žalobcom 1 ako veriteľom a sťažovateľkou ako dlžníkom je neplatná a následne po pripustení zmeny žaloby uznesením č. k. 20Cb/61/2023-77 z 22. novembra 2023 sa predmetom konania stalo určenie neexistencie záväzku žalobcu 1, ktorý mal vzniknúť na základe predmetnej rámcovej zmluvy. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 20Cb/61/2023-181 zo 17. apríla

2024, ktorým žalobu zamietol a sťažovateľom priznal proti žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. Napadnutým uznesením z 28. júna 2024 vydaným vyšším súdnym úradníkom okresný súd zaviazal žalobcov zaplatiť sťažovateľom náhradu trov konania vo výške 970,22 eur na účet ich právneho zástupcu do 3 dní od právoplatnosti tohto uznesenia s tým, že plnením jedného zo žalobcov zaniká v rozsahu poskytnutého plnenia povinnosť druhého žalobcu. Okresný súd na vec aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení (ďalej len „vyhláška“).

4. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podali sťažovatelia sťažnosť, v ktorej namietali, že súd pri vyčíslení trov konania nesprávne vychádzal z § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, keďže v danom prípade bolo a je možné vyjadriť hodnotu veci, v tomto prípade práva, v peniazoch, zdôrazňujúc, že v tomto prípade nešlo o spor o určenie neplatnosti rámcovej zmluvy o úvere, ale o spor o určenie neexistencie záväzku z rámcovej zmluvy o úvere. O sťažnosti sťažovateľov rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 23. júla 2024 tak, že ju ako nedôvodnú zamietol. V odôvodnení, poukazujúc na predmet konania, ktorým bolo rozhodovanie o určení, či existuje záväzok žalobcu 1, ktorý mal vzniknúť na základe rámcovej zmluvy o úvere uzatvorenej medzi žalobcom 1 ako veriteľom a sťažovateľkou ako dlžníkom, uviedol, že nemožno pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby vychádzať z hodnoty rámcovej zmluvy o úvere. Výsledok konania o určenie, či záväzok existuje alebo nie, totiž nezakladá priamo nárok žalobcu na vrátenie poskytnutých finančných prostriedkov a otázka vrátenia finančných prostriedkov poskytnutých na základe rámcovej zmluvy sa v prípade úspešnosti žaloby o určenie, že záväzok žalobcu 1 poskytnúť úver sťažovateľke neexistuje, bude riešiť až v následnom konaní o zaplatenie. Konštatoval, že rozhodovanie o určení, že záväzok z rámcovej zmluvy o úvere neexistuje, má tak v danom prípade na žalobcov len nepriamy materiálny dosah, keď možno právne účinky takéhoto rozhodnutia v príslušnom konaní charakterizovať ako vyriešenie predbežnej otázky, ktorá je relevantná pre následný priebeh konania o žalobe na plnenie.

II.
Argumentácia sťažovateľov

5. Proti napadnutým uzneseniam vydaným v konaní o výške náhrady trov konania podali sťažovatelia túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentujú:

a) V danom prípade je hodnota práva vyjadriteľná v peniazoch. Rámcová zmluva o úvere je v hodnote 1 000 000 eur, pričom 1 úkon právnej služby je vo výške 2 425,17 eur. Zo žiadneho všeobecne záväzného právneho predpisu nevyplýva, že pri určovacej žalobe sa použije § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky. Z gramatického, zo systematického a z logického výkladu predmetného ustanovenia a ďalších na neho nadväzujúcich ustanovení vyhlášky vyplýva, že ak je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, tak sa postupuje podľa uvedených ustanovení vyhlášky. V danom prípade bol súd povinný aplikovať § 10 ods. 1 vyhlášky. V prejednávanej veci nešlo o spor o určenie neplatnosti rámcovej zmluvy o úvere (ako nesprávne uvádza súd v napadnutom v uznesení z 28. júna 2024), ale o spor o určenie neexistencie záväzku z rámcovej zmluvy o úvere,

čo je konštatované aj v samotnom rozsudku okresného súdu č. k. 20Cb/61/2023-181 zo 17. apríla 2024 právoplatnom 15. júna 2024.

b) Okresný súd v napadnutom uznesení z 23. júla 2024 síce popísal obsah sťažnosti sťažovateľov proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka a konštatoval, že je nedôvodná, avšak s otázkou (ne)oceniteľnosti predmetu sporu v zmysle vyhlášky v kontexte námietok sťažovateľov sa žiadnym právne relevantným spôsobom nevysporiadal. Obsahom napadnutého uznesenia nie sú žiadne vlastné právne úvahy, ktorými by zdôvodnil svoj záver, ani reakcia na námietky sťažovateľov sústredené do ich sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Takéto odôvodnenie (ani v spojení s odôvodnením obsiahnutým v uznesení vyššieho súdneho úradníka) nepostačuje pre ústavne súladné zodpovedanie vznesenej námietky o oceniteľnosti predmetu sporu, ktorej obsah relevantne spochybňoval aplikáciu vo veci zvolenej právnej normy, a teda opodstatňoval osobitné vysporiadanie sa s ňou okresným súdom.

III.
Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie základného práva vlastniť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny) uznesením okresného súdu o výške náhrady trov konania a uznesením, ktorým bola sťažnosť proti tomuto uzneseniu zamietnutá.

III.1. K napadnutému uzneseniu z 28. júna 2024:

7. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pritom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

8. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto právomoc ústavného súdu nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 20/02, III. ÚS 152/03).

9. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia využili svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 28. júna 2024 vydanému vyšším súdnym úradníkom sťažnosť podľa § 239 ods. 1 Civilného sporového poriadku, o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť okresný súd prostredníctvom sudcu, ktorý v prípade zistenia zásahu do základných práv alebo slobôd sťažovateľky uznesením vyššieho súdneho úradníka bol zároveň povinný týmto právam alebo slobodám poskytnúť ochranu. Je tak naplnená ústavná podmienka na uplatnenie princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať

a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom.

10. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K napadnutému uzneseniu z 23. júla 2024:

11. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľov, že okresný súd v rámci určenia výšky náhrady trov konania vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, a to z neoceniteľnej povahy predmetu sporu, pričom zároveň svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil.

12. Ústavný súd v súlade so svojou stabilnou judikatúrou v prvom rade poukazuje na skutočnosť, že rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu, resp. jeho právo na spravodlivé súdne konanie (II. ÚS 56/05, rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 23. 9. 1997 vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska).

13. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou, resp. dohovorom zaručených práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je však ústavný súd (aj vo svojej doterajšej judikatúre) zdržanlivý, vychádzajúc z toho, že problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne (porovnaj m. m. IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011, IV. ÚS 583/2018). Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by bol v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepiateho formalizmu) či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia.

14. Vo vzťahu k námietke predostretej sťažovateľmi považuje ústavný súd v prvom rade za potrebné ozrejmiť, že vyhláška rozlišuje, kedy je predmet právnej služby, o ktorom prebieha civilný proces, oceniteľný (vyjadriteľný) v peniazoch (§ 10 ods. 2 vyhlášky) a kedy to tak nie je (§ 11 ods. 1 vyhlášky).

15. Ústavný súd súčasne poukazuje na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020, II. ÚS 8/2025).

16. Podľa nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 58/2021 z 5. mája 2021 je pri vyčíslení trov konania pri určovacích sporoch potrebné rozlišovať dve kategórie. Do prvej kategórie patria spory, ktorých

predmetom je definitívne určenie a výsledkom je rozsudok, ktorého účinkom je nadobudnutie konkrétnej (peniazmi oceniteľnej) hodnoty. Ak napríklad žalobca uspeje v spore o určenie vlastníckeho práva, nehnuteľnosť je definitívne katastrálne zaevidovaná ako jeho majetok, a preto je úplne opodstatnené, aby sa za tarifnú hodnotu veci považovala cena, resp. hodnota nehnuteľnosti. Druhú kategóriu tvoria spory, ktorých predmetom nie je definitívne určenie, ale určenie *quasi* prejudiciálne – na účely vysporiadania iného právneho vzťahu. Pôjde o určovacie spory, ktorých výsledkom nebude konečná súdna ochrana, ale na účel dosiahnutia jej definitívneho hmatateľného účinku sa nárok musí žalovať samostatne zo zákonných dôvodov. V týchto prípadoch nie je možné hodnotu predmetu sporu vyjadriť v peniazoch, čo opodstatňuje aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky (obdobne IV. ÚS 238/2022).

17. V rámci prejednávanej veci bolo predmetom konania rozhodovanie o žalobe, ktorou sa žalobcovia proti sťažovateľom ako žalovaným domáhali určenia neexistencie záväzku žalobcu 1 poskytnúť úver sťažovateľke, ktorý mal vzniknúť na základe rámcovej zmluvy o úvere uzatvorenej medzi žalobcom 1 ako veriteľom a sťažovateľkou ako dlžníkom. Práve vzhľadom na predmet sporu, ktorým nebolo zaplatenie finančných prostriedkov poskytnutých na základe rámcovej zmluvy, ale (iba) určenie, či existuje alebo neexistuje záväzok žalobcu 1 z rámcovej zmluvy, podľa názoru okresného súdu pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby nebol daný základ v hodnote pohľadávky. Výsledok tohto sporu totiž nezakladá priamo nárok na uspokojenie tejto pohľadávky. V posudzovanom prípade okresný súd v napadnutom uznesení uviedol, že určenie, že záväzok neexistuje, nemohlo mať na strany sporu priamy materiálny dosah, pretože na základe rozhodnutia súdu by sťažovatelia neboli zaviazaní vrátiť poskytnuté finančné prostriedky. V prípade úspechu žalobcov v spore by samotný určovací výrok iba určil, že záväzok žalobcu 1 z rámcovej zmluvy neexistuje a otázka vrátenia finančných prostriedkov poskytnutých na základe rámcovej zmluvy by bola predmetom riešenia až v následnom konaní o žalobe na plnenie.

18. Podanou žalobou sa teda nemalo (a ani nemohlo) priamo priznať právo, ktorého hodnota je vyjadriteľná v peniazoch, rovnako ako účelom (podstatou a zmyslom) právnej služby nebolo dosiahnutie plnenia zo strany sťažovateľov ako žalovaných, ale len určenie, že (či) je sťažovateľka dlžníkom. Vychádzajúc z uvedeného, je potom pri rozhodovaní o trovách konania v prípade žaloby o určenie neexistencie záväzku namieste určenie základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky, pretože hodnotu určovaného práva objektívne nie je možné stanoviť.

19. Napadnuté uznesenie okresného súdu obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd konštatuje, že závery, ku ktorým súd dospel, nemožno označiť za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Okresný súd v konečnom dôsledku aplikoval právnu úpravu, ktorá bola relevantná v okolnostiach prerokovávanej veci [§ 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky] a ktorá upravuje základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby pre situáciu, keď nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, preto ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľmi uplatnená námietka nie je opodstatnená a nie je spôsobilá spochybniť ústavnosť napadnutého uznesenia.

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

21. Sťažovatelia porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny odvíjajú od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva zaručeného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľmi označeného základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. apríla 2025

Ľuboš Szigeti
predseda senátu